

การพยากรณ์ความมั่นคงของสถาบันการเงินในประเทศไทย

นางสาว สุชาดา รัตนนรเศรษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0435-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

120234531

THE FAILURE PREDICTION OF THAILAND FINANCIAL INSTITUTIONS

Miss Suchada Rattananorasate

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0435-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพยากรณ์ความมั่นคงของสถาบันการเงินในประเทศไทย
โดย นางสาว สุชาดา รัตนนรเศรษฐ
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.โสติดิธร มัลลิกะมาส

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่ว
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คนบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ธวัชชัย จิตรภาษนันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสติดิธร มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศา พรชัยวิเศษกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ติรพัฒน์)

สุชาติ รัตนเศรษฐ : การพยากรณ์ความมั่นคงของสถาบันการเงินในประเทศไทย.
(THE FAILURE PREDICTION OF THAILAND FINANCIAL INSTITUTIONS) อ. ที่ปรึกษา
: รศ. ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส, 109 หน้า. ISBN 974-17-0435-6.

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความมั่นคงของสถาบันการเงิน โดยจะทำการทดสอบอัตราส่วนทางการเงินว่ามีผลต่อการแบ่งกลุ่มสถาบันการเงินที่ถูกปิดกิจการออกจากสถาบันการเงินที่ไม่ถูกปิดกิจการหรือไม่ และทดสอบว่ามีผลต่อการแบ่งกลุ่มสถาบันการเงินที่ไม่ถูกปิดกิจการออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันการเงินที่เป็นของรัฐ สถาบันการเงินกลุ่มที่เป็นของต่างชาติ และสถาบันการเงินที่เป็นของเอกชนไทย ได้หรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่เปิดดำเนินงานในไทยในปี 2537-2539 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 106 แห่ง ใช้แบบจำลอง Logit และใช้ข้อมูลแบบ pooled data

ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการถูกปิดกิจการของสถาบันการเงิน คือปัญหานี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และประสิทธิภาพในการทำกำไร รวมถึงขนาดของกิจการที่เล็กลงไปทำให้ความสามารถในการแข่งขันต่ำ พบว่าสถาบันการเงินที่ปล่อยสินเชื่อโดยไม่ระมัดระวังทำให้หลักประกันเสื่อมค่าลงเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำจนไม่คุ้มหนี้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีต้นทุนในการกู้ยืมที่สูงจนเป็นสาเหตุให้ต้องปิดกิจการลง และสถาบันการเงินที่มีความสามารถในการแข่งขันต่ำเนื่องจากมีต้นทุนสูง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับขนาดกิจการที่เล็กจึงทำให้ต้องเสนอดอกเบี้ยที่สูงเพื่อจูงใจผู้ฝาก และมีอำนาจการต่อรองรวมถึงความได้เปรียบจากการประหยัดต่อขนาดน้อยกว่า จึงมีความสามารถในการทำกำไรได้น้อยกว่า เมื่อพิจารณาสถาบันการเงินที่เป็นของกลุ่มทุนต่างชาติพบว่ากิจการมีขนาดเล็กกว่าสถาบันการเงินที่เป็นของรัฐ แต่มีอัตราการทำกำไรอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันการเงินที่สามารถเพิ่มทุนเองได้นั้นเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินที่เป็นของรัฐแล้ว มีความแข็งแกร่งทางการเงินในทุกด้านดีกว่าสถาบันการเงินที่เป็นของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านเงินกองทุน การทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ และ สภาพคล่อง

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....สุชาติ รัตนเศรษฐ
ปีการศึกษา.....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....โสทธิธร มัลลิกะมาส

4285609629 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: FINANCIAL INSTITUTIONS / PREDICT BANK FAILURE / FINANCIAL RATIO

SUCHADA RATTANANORASATE : THE FAILURE PREDICTION OF THAILAND FINANCIAL INSTITUTIONS. THESIS ADVISOR : SOTHITORN MALLIKAMAS, PhD., Assoc.Prof. 109 pp. ISBN 974-17-0435-6.

The objective of this study is to find the factors that influence on the soundness of financial institutions. To obtain these factors, financial ratios could be tested whether they can discriminate between closed firms and non-closed firms. After the crisis in 1997, the remaining financial institutions were divided into 3 categories consist of the state-owned institutions, majority-owned by foreigners and majority-owned by Thais. To go further on finding factors that separate these 3 groups out of each other, financial ratios were tested again. The sample were used in this study comprises 106 financial institutions in Thailand in 1994-1996 by using pooled data and Logit model.

According to the result, the important factors effect stability of financial institutions which make them to be closed are non-performing loans, low profitability and too small size of firm. Lending carelessly before 1997 became non-performing loans which increase the financial institutions' cost immensely and led them closed finally. Low competitive ability relatives with size of firm makes them offer higher interest rates and have no advantage from economy of scale so they can't have high profitability. For the difference between 3 groups of the remaining institutions found that the majority-owned by foreigners have smaller size than those majority-owned by Thais but have higher profitability. And majority-owned by Thais compared with state-owned institutions have all better financial ratios including capital adequacy ratio, profitability ratio, asset quality ratio and liquidity ratio.

Field of study.....ECONOMICS..... Student's signature *Suchada Rattananorasate*
Academic year2001..... Advisor's signature *S. H. M. Mallikam*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "การพยากรณ์ความมั่นคงของสถาบันการเงิน" ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลงได้ หากผู้เขียนปราศจากความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.โสติสธร มัลลิกะมาส ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาได้สละเวลาให้คำปรึกษาชี้แนะและให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่างๆ ตลอดจนคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ท่านอื่นๆ ดังมีรายนามต่อไปนี้ อาจารย์ ดร.ธวัชชัย จิตรภาชน์นันท์, รองศาสตราจารย์ ดร.พงศา พรชัยวิเศษกุล, อาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ธิรพัฒน์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะและช่วยแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้วผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณบรรดามิตรสหาย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ ที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ดี ที่ได้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านกำลังใจเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ น.ส. ประภัสสร ชัยวัฒน์, น.ส.กรรณีย์ กังพานิชกุล, นายสมภพ ด่วงทอง, นายวิชูर्थ เจริญธรรม, น.ส. ญาณี พรพนนิกร, น.ส. กัญญา นิจโคค, น.ส.รัตนา อังศิริลาวัลย์, นายเอกลักษณ์ อินทุวรรณรัตน์, นายชาติชัย พงคพนาไกร, น.ส.กรรณิกาญจน์ นพวรรณ, น.ส.วิภา หวังสัจจะโชค และ นายกานต์ เมธีปกรณ์

ท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวอันประกอบไปด้วย บิดา มารดา น้องสาว และ น้ำของผู้เขียน ที่ได้ให้ความสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิดา มารดาของผู้เขียนซึ่งผู้เขียนได้รับความสนับสนุนทั้งในด้านทุนทรัพย์และความปรารถนาดีอยู่เสมอมาจนทำให้ผู้เขียนสามารถสำเร็จการศึกษาได้ และผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้บ้างไม่มากก็น้อย หากวิทยานิพนธ์นี้จะมีข้อดีอยู่บ้างผู้เขียนขอยกความดีนั้นให้แก่บรรดาผู้ที่มีรายนามข้างต้น และหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนยินดีน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้

สุชาดา รัตนนรเศรษฐ์

พฤษภาคม 2545

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	หน้า
1. บทนำ	
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
- ขอบเขตของการวิจัย.....	2
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
- ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา.....	4
2. วิจารณ์การและวิกฤตการณ์ของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	
2.1 วิจารณ์การของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์....	7
2.1.1 ระยะเวลาหนึ่งระหว่างปี พ.ศ. 2431 – 2484.....	8
2.1.2 ระยะเวลาที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2484 – 2493	10
2.1.3 ระยะเวลาที่สามระหว่างปี พ.ศ. 2493 –2538.....	11
2.1.4 ยุคปัจจุบันระหว่างปี พ.ศ. 2539 – ปัจจุบัน.....	13
2.2 วิกฤตการณ์ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์.....	15
2.2.1 วิกฤตการณ์ที่เกิดก่อนหน้าวิกฤตการณ์สถาบันการเงินในปี พ.ศ. 2540... ..	16
2.2.2 วิกฤตการณ์สถาบันการเงินช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2542.....	22
3. ทฤษฎีแนวคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	
- แนวคิดและทฤษฎี.....	37
- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
4. วิธีศึกษา.....	56

บทที่	หน้า
5. ผลการศึกษา.....	66
5.1 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง.....	69
5.1.1 ผลการประมาณค่าแบบจำลองที่1.....	69
5.1.2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองที่2.....	71
5.2 ความแม่นยำในการพยากรณ์ของแบบจำลอง.....	75
5.2.1 ความแม่นยำในการพยากรณ์ของแบบจำลองที่1.....	75
5.2.2 ความแม่นยำในการพยากรณ์ของแบบจำลองที่2.....	76
5.3 อิทธิพลของตัวแปรอธิบายที่มีต่อตัวแปรตาม.....	77
5.3.1 แบบจำลองที่1.....	77
5.3.2 แบบจำลองที่2.....	79
6. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
- สรุปผลการศึกษา.....	82
- วิเคราะห์ผลการศึกษาเชิงนโยบาย.....	83
- ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	87
รายการอ้างอิง.....	88
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	93
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	109

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 สัดส่วนการระดมเงินออมของสถาบันการเงินไทย.....	5
1.2 สัดส่วนเงินให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน.....	6
2.1 ความมั่นคงของสถาบันการเงินไทยในปี 2540.....	14
2.2 สินเชื่อของสถาบันการเงิน.....	25
2.3 รายชื่อสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศให้เพิ่มทุนและปิดดำเนินงาน.....	26
2.4 กฎเกณฑ์การตั้งสำรองหนี้สูญของธนาคารพาณิชย์.....	28
2.5 สรุปรายละเอียดการลดทุนและการเพิ่มทุนของธนาคารทั้ง 4 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม ถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2541.....	32
3.1 ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกิจการทั่วไป.....	48
3.2 ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างสถาบันการเงิน.....	49
3.3 ผลการศึกษาของแต่ละงานที่ผ่านมา.....	52
4.1 สมมุติฐานของตัวแปรอธิบายในแบบจำลองที่ 1.....	58
4.2 สมมุติฐานของตัวแปรอธิบายในแบบจำลองที่ 2.....	60
5.1 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มสถาบันการเงินที่ถูกปิดกิจการเทียบกับกลุ่มที่ไม่ถูก ปิดกิจการ.....	67
5.2 ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มสถาบันการเงินที่เป็นของรัฐ กลุ่มสถาบันการเงินที่ เป็นของกลุ่มทุนต่างชาติ และ สถาบันการเงินที่สามารถเพิ่มทุนได้เอง.....	68
5.3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ 1.....	69
5.4 ผลการประมาณค่าแบบจำลองที่ 2 กรณีโอกาสที่สถาบันการเงินจะมีกลุ่มทุนต่างชาติเข้า มาถือหุ้นใหญ่เทียบกับโอกาสที่สถาบันการเงินจะกลายเป็นของรัฐ.....	72
5.5 ผลการประมาณแบบจำลองที่ 2 กรณีโอกาสที่สถาบันการเงินสามารถเพิ่มทุนได้ด้วยตน เองเทียบกับโอกาสที่สถาบันการเงินจะกลายเป็นของรัฐ.....	73
5.6 ความแม่นยำในการพยากรณ์ของแบบจำลองที่ 1.....	76
5.7 ความแม่นยำในการพยากรณ์ของแบบจำลองที่ 2.....	77
5.8 เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลงของโอกาสที่สถาบันการเงินจะถูกปิดกิจการเมื่อตัวแปร อธิบายเปลี่ยนไป.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ญ

ตาราง	หน้า
5.9 เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลงของโอกาสที่สถาบันการเงินจะเป็นของรัฐ เทียบกับโอกาสที่สถาบันการเงินจะมีกลุ่มทุนต่างชาติเข้าถือหุ้นใหญ่เมื่อตัวแปรอธิบายเปลี่ยนไป.....	79
5.10 เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลงของโอกาสที่สถาบันการเงินจะเป็นของรัฐ เทียบกับโอกาสที่สถาบันการเงินจะสามารถเพิ่มทุนได้ด้วยตนเองเมื่อตัวแปรอธิบายเปลี่ยนไป.....	80
6.1 ปัจจัยที่ทำให้สถาบันการเงินถูกปิดกิจการ และปัจจัยที่ทำให้สถาบันการเงินไม่สามารถเพิ่มทุนได้.....	83
6.2 ผลเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาคความมั่นคงของสถาบันการเงิน.....	84